

UNA EDUCACIÓ INTERCULTURAL

EL DEBAT SOBRE EL MODEL EDUCATIU

SALVADOR CARRASCO CALVO
M.MELÁNIA GÓMEZ HERNÁNDEZ

EL DEBAT SOBRE EL MODEL EDUCATIU

UNA EDUCACIÓ INTERCULTURAL

Parlar d'educació intercultural és plantejar el respecte a la diversitat cultural que tenim al nostre entorn. És a dir, cal parlar del principi d'acollida i del fet d'acollir tothom. L'educació és la cruïlla on les diferents cultures es retroben en un punt d'experiències i vivències que enriqueixen a l'alumnat. Els aprenentatges poden enriquir de forma potencial gràcies a aquesta diversitat cultural. Cal, però, observar la complexitat d'aquesta diversitat, ja que la convivència amb persones d'altres cultures no sempre és fàcil.

L'escola i l'esplai no són institucions per *assimilar* les minories culturals sinó per a *acollir a tothom* en condicions d'igualtat, per a facilitar aprenentatges significatius, rellevants i personalitzats, des de la pràctica, sense voluntat d'uniformitzar als que són diferents, estimulant l'autonomia personal dels infants i els joves i educant per a viure en societats plurals, diverses i multiculturals.

Tanmateix, no totes les estructures educatives estan preparades per a atendre a aquesta diversitat. Si bé hi ha esforços en alguns centres educatius per la promoció de la diversitat, en d'altres es fa molt més complexe.

Però això només és possible si hi ha coordinació entre l'Escola, l'Equip Directiu i docent i les famílies que conformen l'entorn escolar. Igualment, també és important incloure aquelles organitzacions que se situen als barris per tal de poder anar a l'una, com són els Centres juvenils, Esplais, Caus, etc.

En primer lloc, esmentem el Sistema Escolar perquè és el primer que hauria de contemplar un currículum ample que contempli i mostri respecte a la pluralitat cultural del nostre país.

En segon lloc, un Equip Directiu que recolzi les iniciatives constructives de tipus de social que puguin sorgir de l'Equip Docent, l'alumnat o els barris implicats. Un exemple seria incloure un dels idiomes minoritaris com a idioma optatiu o crear una matèria des de la qual poder treballar la diversitat d'una

forma constant, reforçada pels altres àmbits. Un altre exemple seria obrir les portes del centre educatiu als pares i incloure'ls en les festivitats del centre.

En tercer lloc, un Equip Docent preparat per a la diversitat cultural, que es vulgui apropar a aquesta d'una forma real. Això, evidentment, implica un temps no observat al currículum. D'aquí la importància de la implicació del Sistema Escolar. Si volem un professorat implicat cal apreciar i valorar un temps que surt fora del marc horari i que implica un esforç extra per part de la comunitat educativa. Un exemple d'inclusió és l'apropament de molts docents a les cultures minoritàries, com visitar els barris i observar de prop els problemes que aquests viuen.

En quart i darrer lloc, els barris que conformen l'entorn escolar. Cal motivar un apropament de les famílies envers les festivitats i tradicions locals i convidar a expressar-se dintre de l'entorn educatiu. Solament així podem aconseguir, poc a poc, una generació tolerant amb a les altres cultures.

Part de les dificultats per arribar a aquest equilibri educatiu és el tendir a homogeneïtzar culturalment l'alumnat en lloc de potenciar les diferències com una font de riquesa cultural i social: les de les nacionalitats històriques en els estats compostos o plurinacionals; les de les minories ètniques; les de les llengües parlades en territoris compartits, en ares d'un nacionalisme dominant i en detriment de les llengües i les cultures dominades. **En aquests contextos, la vida i la cultura de les minories acostuma a quedar silenciada, oculta** i, sovint, **estigmatitzada**: cultures negades, veus silenciades, històries absents dels llibres de text i dels materials didàctics. Així s'acaben perdent per l'educació sabers proveïdors d'interpretacions sobre la vida i la comprensió del sentit i la significació d'allò que és quotidià (del "món de la vida real").

En resum, i com hem dit abans, al nostre entendre, el tema va *més enllà* de la de la incorporació "d'unitats didàctiques" en temes i treballs de matèries; *més enllà* i de l'organització de "setmanes culturals" i de la celebració de "Dies Internacionals de...". **La tasca educativa fonamental** a fer és la creació de bones relacions interpersonals, entre els infants i els educadors; crear climes de respecte, d'acceptació mútua i de confiança; potenciar l'assoliment de les

competències comunicatives i socials, diversificant l'organització del temps i l'espai i programant activitats avaluable amb la participació dels diversos agents comunitaris que hi intervinguin.

S'imposa superar visions academicistes, centrades en la instrucció, la disciplina i l'esforç sense motivació ni entusiasme, de tall tant i tant conservador. Es tracta de canviar de paradigma educatiu i donar forma a una altra manera de **ser, fer i pensar**, com diria l'informe Delors. Una altra forma d'educar amb una mentalitat ampla i sense fronteres.

No és un problema solament curricular sinó que va més enllà: es tracta **d'un universalisme i un particularisme pluralista i dialogal**, que explícitament renuncia a esborrar la tensió entre unitat i diversitat. Hem d'anar cap a visions més crítiques, més centrades en la pràctica a l'aula, a partir dels infants i joves, adreçada sobretot a la "formació del caràcter", a la construcció de projectes personals de vida, des de la perspectiva d'una ciutadania diversa, activa i compromesa. Es tracta de formar persones respectuoses, democràtiques i solidàries, capaces de conviure i treballar amb tota mena de conciutadans.

REFERÈNCIES

Carles Torner (1995) El principi acollida. Sobre el diàleg intercultural. Ed. Empúries: Barcelona.

Jurjo Torres El currículum oculto. (cap.7). Eds. Morata: Madrid, 2005.

Xavier Lluch Educación intercultural y pueblo gitano. Revista de la Asociación Enseñantes con Gitanos, núm 34.

Salvador Carrasco Calvo

(Professor Emérit de Sociologia.UB)

M. Melània Gómez Hernández

(Professora de Secundària. IES Les Corts, Barcelona)